

CCTA.

Хос бичаарчмын биеэдийнхэн дундхор 26 ц итгэр үүтү. 3813 центнер этн государствтн атын аабгытара, 203 солк суумалаах түүлэди туттаргытара оройон көрлөрүүтүгэр хообонно.

2
ЫЧЧАТ — ДОЙДУ КЭЛЭР КЭСКИЛЭ

БАСТЫҢНАР БИЛИННИЛЭР

ГОРНО-АЛТАЙСКАЯ. Горная Алтай уобалаһыа киинигэр оҕо маҕымалынай оскуолата абыллына. Сүөсүбүтүр оҕолоро Фортеньинова, баяҕа, алтай струннаах инстру-
менттар—гобшурга боднуу үөрэнэллэр.

Синчонка: били кылаарым үөрөдөөчүлөрү Аля Бахта-
кова уюна Шура Тандина.

Е. Лечинин фотота.

ССТА ФОТОХРОНИКАТА.

Геологтар—Дирин детдомугар

Саха сиринээдэ Ленин
орденаах территориялаһай
геологическай управление
Дирин детдомун кытта шеф-
тэспитэ 13 сыл буолла. Ити
снэллар усталаарыгар геолог-
тар тулаһаах олоһуо элбэх
комону өйөрдүлэр. Ол нур-
дун хас да автомашиналары,
дизели босхо биэрбиттэрэ.
Оттон быһыл сайын детдом
бир корпуһугар ууһун ити-
тиллэр системаны өйөрон
кэллэрдилэр. Сайын ааһы
детдом итиллээччилэрэ ге-
ологическай управление ин-
женерскай лааһардарыгар кин-
рэл снениналлар.

Кызын оёолор ухун эр-
бүлэлэрин биримэтигэр геологтар делегациялара Диринг дөтлөмүгэр тахсаан бэл-
дымттыр үгэлэ баар. Бы-
ыл — геологтар делегация-
лара дөтлөмгө тахсыбыты-

E. MAKAROV.

ССКП РАЙКОМУГАР

- ССНII райкомун бюрета орофусинаады «Сага олох» хаймат 1971 снл алсынньы 7 нунунуун ийе-
мэригэр бичигтэмннн редакция үлэнигэ Седальниев
П. А. кинигисекай корреспонденциятын дьүүлүгэстэ.

Бүрхэ корреспондентийга Ленин аатынгал колхоз Амгатаары учаватарар обшественнай сүрүу нхстыгын тарлийна уонна учаатар сьбнзднссэь таб. Сысолитин М. Р. үлэтин стилнэр баар сорох нтэбэстэр тустарынын сурулдубутун сүнэьүнэи сөптөөьүнэи бьлннэ.

[illegible]

Редакцил үлэһитэ таб. Седалинцев П. А. улаастак сэмьэллнссэһэ таб. Сысолятин М. Р. түһуун дьыргизэх тахчыга сөп түбэһиһэт, баһаардырлар ыстатыйатын бэрэбэрэккэлээбэккэ эрэ ботчэккэ көһүллээбитин иһин оройуоннаабы хаймат редактора таб. Сви́доров Н. П. кытаанахтык сэмэлэһиһэ уонна ыстатыйа редактора таб. Седалинцев П. А. сөптөөх административнай эппиэккэ гвардиялар соруудахтаһа.

Тохсус плүндеткэ баста-
кы сылын түмгүнүн
эдэр ыангыныктар оро-
йуоннаагы куоталаһы-
ларын ымайылаахтаһа
билиниклэр.

Оройуон бастыҥ эдэр
маныһыксытынан уонна нуо-
талаһы кыайымтаадынан
Эрилин Эристын ааты-
нан колхоз Холтофотобу
буригадэһина Буһоко-Са-
рыал ытчат-комсомоль-
скай ферматын эдэр маны-
һыксыта Василея Ми-
хайлова буолла. Кини хас
бирдин ынабыттан 2176
кг үүүү мата.

Никита мнэстэзэ хас
биндин ынарытат
1935 и үүтү ыабыт Ле-
ния автынаа колхоз Урек-
Куорэтэбиги ферматан
(Арғыс) өдөр ыаһыһытсы-
та Мария Григорьевэ та-
быста.

Үнүс микстани Эрилия
Эриепили аатынан колхоз
«Сардага» ыччат-колхоз-
мольской ферматын эдэр
ыччыныкыта Тарына
Маркова хас биринчи
ынарыттан 1895 ж. үттү
ман алла.

Энэ дтн курдук оро-
Буон эдэр бастыг ман-
ныксыттарын ахсааны-
тар Едокня Владимир-
ва Карл Маркс аатынан
колхоз Косил ытчат-
комсомольской ферматын
машыныксыга. Дария По-
пова уонна Мария Седла-
пова иккисин Леерн аагы-
нан колхоз Урох-Куора-
тээн ытчат-комсомоль-
ской ферматын машыны-
ксытара хис биридин-
мынахтарыттан 1822-1884
иг ууту ман чирчистилэр.
Эдэрдер үлэһир 14
ытчат-комсомольской фер-
маларын коллективтарын
дуоталаһыныгытар ман-
найга мээстэни Эрлин
Эрнсттин аатынан колхоз.
Малдьэхситээн биригээ-
лэтин «Сардана» ытчат-
комсомольской ферматын
коллектива ылла. Бу кол-
лектив (старшай Нестере-
ва А. Н.) 10 эдэр ма-
ныксыга 163 ытагы ма-
тан ааспыт сыла Ха-
бирдиннэригээн 1673 кг
ууту мата. Овон эбэбээ
лэтинбэтин 117,3 быры-
һман толордо.

Иккис днэстэн дэнэ
бу колхоз Колхозотозу
биргээдэтин Вольно-Са-
рыал ферматын эдэр ма-
ньжсыгтара бэлдэлэр.
Сарымаллар (старшай Е. П.
Пестерова) 10 эдэр ма-
ньжсыгтара хас биеднй
быхагхыттан паримонги
бистагы сүүлэн 1800 г
үүтү мен түмүгээдэлэр.

Эдэр мянгийнхондтгар
куоталаалымларыгар үүс
мнэсгэвэ эмнэ Эрлийн
Эрнстийн аатынан колхоз
Чакырдаабы биргээдэтич.
«Ыдыстаах I» ытчат жон
комольская ферматын
коллектив (старшая Ста-
ростина М. Н.) табыста.
Бу коллектив II мян-
гийнкыта 170 мянэ
тутан озорор. Күннээр
аасыт сылы хас бирдин
ынахтарыттан 1587 к
үүтү мян түмүктээтилар.
Бу үүмүт 1972 сыта
эдэрдер осеб хатлан кү
рэхтөннэхтэре. Комсомол
райкома куоталаалым са
па усулубулатын озорор
бу күннэргэ коллектив-
тарга тарбатта.

С. ЭВЕРСТОВ.

КОЛЛЕКТИВ УКСЭ ВЧЧАТ

Сибээс оройуоннаабы үс-
улы коллективын улахан
агара ычат. Ол да иһин
ытыгыллар үлэ-хамнас ыч-
чаттарга тирэбирэн барар.
Бийиһи ааспыт сылга
ылыммыт сорууларбытын
толордубут. ССКП XXIV
съездин көрсө 60 радиоточка-
ны киллэрбиппит. Эрадио
Эристин аатынан колхоз
Уорзатаабы учуастагар 25
километр усталаах сажа ли-
ния тардыллан 20 радиоточ-
ка киллэрдилибитэ. Итинэн
бийиһи комсомолотарбыт
уонна ычаттарбыт учуой-

дик үлөлөбөттөрө.
АТС-ны олоххо киллери-
гэ техниктер, монтердар
үтүс сыраларын бирбөттөрө,
ол ийигер А. Соловьева,
Я. Кузнецовский, В. Макси-
мов уонна да атыттар. Ма-
ны таһынан телеграфна үлө-
лүр ыччаттар А. Попова,
Н. Констатьянинова, А. Хрис-
тофорова ситийилээхтик
үлөлийлэр. Дьонго уас кун
айы үтүө солуу тарбаттар
почтальон ыргыттарбытыт-
тан эмнэ астынабыт.

Ааспыт сылга Бүтүн
Союзтаагын коммунистче

скай субуотуньбука бука бары активнаадык кытты-былпыт. 120 остуолбана кэрдибишт. Ленинскэй за-чету - уонна экономикай минимуму ситиһилээхтик тутарбылпыт. Уус-уран са-моделдьыоска кыттабыт.

Быйыл өсө үрдүк жордо
рүүлэхтик үлөзөн, хайбал-
лаах юбилейдары кара бө-
лөхтөрдөх көрсөргө сөрүм-
танабыт.

М. ИВАНОВА.

Сибзэс узелынаары
мэҥҥайгы сүһүөх
комсомольскай тэрилтэ
секретара

ВЬЕТНАМТАН

ИЛИГИТИН

КИЭР ГЫНЫНГ

УОРДААХ БЫРАЧЫАС

Бу хүннэргэ оройуон бары хаһаайыштыбаларын учаастактарыгар уонна биригээдэлэригэр, — предпринималарга уонна учредителларга үлэһиттэр ысбах киһилээх иллитиннэрэ буолуталлымылар. Үлэһиттэр Вьетнам Демократическай Республикатыгар АХШ хара дьайдаах агрессиятын савхынан-суутунан хорутуулар.

Тутуу учаастактар буол-
бут мчитинга болуотун-
шук Б. А. Порцияга ки-
ни биригээдэтэ АХШ
Вьетнамтан кирдээх илин-
тин илэр ынарын модду-
ларын туһунан эттэ. Совет-
скай правительствос быраат-
тыы Вьетнам иорутун
кырдыктаах дьыалатыгар
туох наада буоларынан
мемеллор туһунан этиш-

САГА ХАРА ДЬАЙДААХ АНТ

ХАНОН, ССТА. АХП уонна Вьетнамдаах административнай азияналара хойуу нэһилиннэһэлэх Муонгкхам оройуонун (Сиенкуанг провинция) үрдүгэр дьаайтаах химический веществаһы ыстылар, дэиэ аттаһына Каосан Патет Лао агентство интэһиэринитигэр. Олохтоох нэһилиннэһэ сүүгэ улахан.

рзэн, плитетка чикисе еы-
дын соруахтарын болдло-
вун ичиниз толорор туһу-
гар социалистическай куо-
талаадыны ичиник тэни-
тэргэ ыгыраң тыл этти-
лэр.

X X X

АХШ хаанцах агрессия-
тын сэмэлдир эдбэх ийн-
лэх минтин коммунальн
предприятиялар уонна туска-
ран огоруу комбинаттар
эинэ-буолла. Манна ийтин-
нэринни комбинат директора
С. Н. Дьячковскай огордо.
Агрессияны бырагыһастан
итизинэ Советскай пра-
вительство онорбут Сайды-
лыанатын биһирээн ийге-
нер-механик В. И. Хоютанов,
домоуправляющая Е. А. Ле-
бедева талт эттилэр.

1048

средстволары хайдах тутгалларын эт харахтары-
нан корчулар.

Начальный кылаастарга эмнэ кабинеттар тап-
пидилибиттэр дэон болдомтоотун тарта. Болдом-
нун кылааста киирдэххинэ, оро ээлинуурлары,
дээр табыриннэра, иинт хомуос, араас кыыллар,
куукалкалар остуолга чоп курдук ууруллубутта-
гыт көрөүтү. Итин тэмэ байэ оюнууларга көп-
дөрөн үөрөтөр пособиелар, кыуылан, салимтан
оюнуулар бааллар. Итининк пособиелар бары
кылаастарга предияттаринен аналдаах ыскап-
тарга уурулдаллар. Ис киирдэх - оюнуулаах
стендэлэр, кылаас октябренонтар муурууларга
кабинеттар кииргаллэринен буолбуттар. Учуу-
тал уруон быһыытар тутта бэдэмнээн, хас уруок
ахсын көрдөрөн үөрөтөр пособиелы туттар. Онон
технической средстволар учууталлар, дичинбэх
көмөлөөнөчүлөринен буолбуттар. Бу окуулаа
кылаастары кииргэтир барыта иитэр сунгалдаах.
Ити атын окууладарга холобурунан буолар.

Семдигар түмүтүр окуула директору Д. П. Чечубов, уэрэх чаанын сөзүндөсөйз М. М. Васильева коллектини үчтүн олытыттан баштап ирдилиз. Ичинизер үлз уолсай хаамыгылар, кабинет салайааччылары үлзлөрүн, уөрмөсчүлүк коллектинтарын, окуула партиягай торлотонин, мектептин саалайааччыларын тустарынан астычан көпсөттилиз. Бу октор, бу уурулар физинга кабинетин салайааччыта, бу уурулар мектептин председатели Андрей Алексеевич Попов зан бастаан көбүлдөбөтө. Кыымтаа голөн күөдүйөрүнч ирнэйтэ ити саалаахын биантин бүтүн педагогическай коллектини үлзтүн түлүгүн ити буолла. «Иирдык» бастаан үгүс ыарахаттары көрсөбүшпүт, ол ирээрн ыдытааха, үлзлөттөххэ тугу барытын ситибиэххэ септөөбүн бүтүн илгин магна көрдүгүт» диир Муза Михайловна. Итинтен салтын, аасныт сылларты специалистар суохтарынан, математикаба, химияба, нууучча «ылылар чыг билиини» ситиспэтэхтерин тулуунан этер.

Ити кәңнәттән семинар кыттымылактарын бәй-бәйләләрүн икки ардытар санааны атыста-лымылара буолла. Турапчытаагы интэриас-оскуо-ла директора А. С. Шадрин Амма орто оскуо-латын подколлентивин үлэтин түмүгүттүн асты-нарын уонна кабинетнай системада кыһынга үлэни тэрийиһ хайаан да наадалаабын тоһо-лоон бэллэтэстэ. Итинчии санааны бу оскуолаа-был агарын анараа эрт өттүгэр үлэлчи сылды-быт, билигин Сыдан орто оскуолатын директо-ра М. М. Дюдорев уонна да атыттар этилэр. Семинар кыттымылактара ити курдук Амма ор-то оскуолатыгар илэри бэрт үгүбү булун-ноч тарбастылар. Билигин билиги илэки со-румнутуһа бары оскуодаларга кабинетнай сис-темадан үөрөһүгө кириһи буолар. муоһа үлэни бу күннөртөн утадыһаақы тэрийиэххэ наада

А. ЕРМОЛАЕВ.
РСФСР устна Сала АССР осуомаларын
усталар устала.

II. СПИРИДОНОВ.
Үерэх оройуоннаабы саллаатын мөлөмдөбүнчө
тын сабыздисейиз, нуруот үөрөдиги"тин
туйгуна.

Баай матурийааллаах, тупсавай олохуунаах
эсэ бир методическай кабинет баар. Мана
хас бирдин учуутал специализация Уолна
аналлаах методическай боллуруосаага үлэдин
сыдыбарыгар анаан иккилин папка олохтоммут.
Бу папкалар учуутал тугунаа дьарыктанарын,
ханньык темада тоһо матурийаалы муостул кэл
син сыталлар. Киинээр сагардыллан, сүжүгүл
лэн, эби байытыллан ийэлээр. Методическай
лекциялар аналлаах үлэскара тигиллэдэр. Бу
барытарын баайа. Ким баалаах үлэскара, ким
олуостор.

Аналлаах методический секциялар мунушта-
рыгар фильм-мозекалар, диапозитивтар, филь-
монтар, магнитофондор, проигрывательлар, эки
фильмдер, дифференцированной үөрөтүнү ама-
лаах элбэх картошкалар дыбуннаахтын мун-
нууллаллар. Бу үгүс учууталлар социализация
да бэйэлэрин темаларынан таада үлэээн эрэл-
лэрин туоһута. Методический секциялар ийи
ардыларыгар социалистическайды муоталаһын
тэриллэр. Ийи түмүгүр үөрөнөччилөр да, учуу-
таллар да үлээниргэ интаристэре улаатар. Хо-
лобуур, бу оскуола учууталлара үлээнир кэн-
ниттэн дырэллэригэр сыныыанч баран, кээлэ өт-
түтэр килээн кабинеттарга коллективный ууо-
тарга бөлөмнөнүнчиги үгүс курдук тэриллэр буол-
буттар. Оскуолада чылаастарга турар паарталар
остуоллар, атын да мебельлэр алдыс атыһылачыл
лыбыттарын курдук, саңаан тураллар. Ол аата
алдыһыны-кээһинни, киритиһи тахсыбатыгар хас
биирдиги үөрөнөччиттэн учууталлар уонна каби-
нет салайааччылары кордобүлү күүскэ тургор-
буттарын бэлиэтэ. Хас биирдиги үөрөнөччиге
үлээһинэ харыетанһыа буолуу тыһынн ийэри-
тэ үлэ күүскэ барбыт.

Учууталлар олохтоомут графигы табт туту бааларын түмүгөр, кичилер туту үлээлөөнттөөр киби хараар туту быраараллар. Учуутал аба-бас днвнигиттэн ураты, семинар кыттылаахтарыгар техникескэй сраствоны уонна нөрдөрөн үөрөтөр пособины туттуу графигар хас үрөөк ахсын туту туттубуттарын олохтоомут олуобай бэдизлөрүнөн толорон илэлэрэ семинар кыттылаахтарынан биһирэинэ. Ити учуутал үлэтин снэркидэтэ. Маңы хас биридии оскуола олохтуур кыахтаах, уопсайынан дабаны графическай аналиты киэнтэи тэнитэрбүт илэди. Семинар кыттылаахтары кабинеттары кытта билдистилэр, үрөөктөргө сырыттылар, техникескэй

Оскуулаада оёолор тагастарын ^{Зөвлөхтөрийн} ыймыллара, туора кийнэхэ эйбэдэс сыйлаашлара, сүүрүү нөгүү, улахан айдаан суола семинар ыйт-тылаахтарын кэрэхсэтэ. Учууталлар эрэ сый-длар, сыншанар сярэ—учительский олус ираа, уус харахтаах, уран тарбахтаах киһи былаан-наан өнгөрбүтүнүү, барыта бары бэрээдэнтөөх. Билдэрин дуосната, бирикэстэр, расписаниялар, стендэлэрэ, методическая ыймылныктар, баар буолуохтаахтарын күрдүк, тупсабайдык өнгөһүл-лүбүттэр. «Советская учуутал чөлөөн сокуонна-ра» учительская биир бочуоттаах мнестатигар ыйамныт. Огно бодон, чуолкай буукубаларынан 13 сокуон үһэсттөн иллара биир-биир кэсигитэ-чи суруллубуттар. Советская учуутал чөлөөн со-куоннара оформлениегынан, ыйамныт мнестати-нан, суруллуута не кирибэвинэн учительскайга кирибит хас биерлиг киһини хайдах дабын далаагар, билснэргэр күһэйэр.

Оскуолада толчу тух үлэлэр ытыллыбыттары? Бастагытынан, 70-ча метр көрүнэ усталаах киик, сырдын ылаабынай корпус көрдүөрүн оформлениета олус тупсабайдык оҥоһуллубут, саха орнаменттардаах колонналар биир тигини кэчигирэспиттэр. Иккинчиден, бары предметтарга толору хаачылыбыт үрөнөр кабинеттар тэриллибиттэр, ол иһитэр агардас нуучча тычына түс кабинет дьохуннуу оҥоһуллубут. Бары ылаастарга, кабинеттарга дуосналар аныгы көрдө. Зүлүнэн оҥоһуллубуттар, технической средствоны туттарга олус табыгастаахтар. Итин сарты көрдөрөн пособиелары ыйыырга аналдаах шыр малардаахтар. Хас биридин кабинеттарга парталар кэннилэринэн рейнэлэртэн оҥоһуллубут технической средстваны уураар-хараһар хостор быһыллыбыттар, киинлэр ис сирбэх оформлениелардаахтар. Кабинеттар ахсын аналдаах библиотекалар тэриллибиттэр. Нам орто оскуолатын холобурунан географической, исторической карталар түүрэ баайылган аналдаах ыйыыр сирдэргэ кэннэлэспиттэр. Физика, нуучча тылын, ис

